

Biblia Lublinensia

ks. Andrzej Piwowar

Analiza składniowa
greckiego tekstu Ewangelii
według św. Marka

Część III: Rozdziały 11-16

Analiza składniowa
greckiego tekstu Ewangelii
według św. Marka

Część III: Rozdziały 11-16

KATOLICKI UNIWERSYTET LUBELSKI JANA PAWŁA II
Wydział Teologii

Biblia Lublinensia

Redaktor naczelny
ks. Adam Kubiś

Członkowie redakcji

ks. Tomasz Bąk, ks. Henryk Drawnel SDB, ks. Dariusz Dziadosz,
ks. Marcin Kowalski, Krzysztof Mielcarek, ks. Krzysztof Napora SCJ,
ks. Andrzej Piwowar, ks. Stefan Szymik MSF, ks. Henryk Witczyk,
ks. Mirosław Wróbel, ks. Arnold Zawadzki, ks. Marcin Zieliński

ks. Andrzej Piwowar

Analiza składniowa
greckiego tekstu Ewangelii
według św. Marka

Część III: Rozdziały 11-16

WYDAWNICTWO KUL
Lublin 2021

Recenzenci

ks. prof. dr hab. Janusz Kręcidło MS, UKSW

ks. prof. dr hab. Artur Malina, UŚ

Opracowanie redakcyjne

Edwin Wójcik

Emilia Melon

Opracowanie komputerowe

Jarosław Bielecki

Projekt okładki i stron tytułowych

Agnieszka Gawryszuk

© Copyright by Wydawnictwo KUL, Lublin 2021

ISBN 978-83-8061-998-2

Wydawnictwo KUL, ul. Konstantynów 1H, 20-708 Lublin, tel. 81 740 93 40
e-mail: wydawnictwo@kul.lublin.pl, <http://wydawnictwo.kul.lublin.pl>

Druk i oprawa
volumina.pl Daniel Krzanowski
ul. Księcia Witolda 7-9, 71-063 Szczecin, tel. 91 812 09 08, e-mail: druk@volumina.pl

Przedmowa

Publikacja niniejsza wieńczy wieloletnią pracę ks. dra hab. Andrzeja Piwowara, prof. KUL, poświęconą wszechstronnej analizie składniowej Ewangelii według św. Marka. Przedsięwzięcie naukowe, którego podjął się Autor, nie ma precedensu w polskiej biblistyce, przewyższa także podobne projekty podejmowane w światowej filologii biblijnej. Gwarantem wysokiej jakości trzypiętomowego studium składni greckiego tekstu Ewangelii Markowej jest bardzo dobre merytoryczne przygotowanie Autora w zakresie filologii języków biblijnych uzyskane w Rzymie w Papieskim Instytucie Biblijnym oraz na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim. Ponadto od 2007 r. ks. Piwowar jest lektorem biblijnego języka greckiego na studiach doktoranckich na Wydziale Teologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Trzeba również wskazać na jego autorstwo dwóch – cieszących się dużym uznaniem wśród specjalistów i studentów – podręczników do biblijnego języka greckiego w zakresie morfologii i składni. Mając tak rozległe przygotowanie merytoryczne i kilkunastoletnie doświadczenie dydaktyczne, ks. Piwowar przystąpił do bardzo żmudnej i odpowiedzialnej pracy nad komentarzem składniowym do całości Ewangelii według św. Marka. Autor tego analitycznego dzieła nie zadowala się zwykłym podaniem składniowych powiązań leksemów występujących w kolejnych wersetych Ewangelii Markowej, lecz wydobywa z tekstu całe bogactwo jego semantycznych możliwości wynikających ze składni. Już w dwóch poprzednich częściach, poświęconych analizie składni odpowiednio Mk 1-5 i Mk 6-10, można było zauważyć ogrom samozaparcia, wytrwałości i pracowitości Autora. W obecnej części, obejmującej rozdziały Mk 11-16, Autor podchodzi do analizy składniowej tekstu ewangelicznego z nie mniejszą pasją i naukową precyzją. Podając szeroki zakres możliwości składniowych poszczególnych zdań, stwarza filologiczną bazę dla dalszych egzegetycznych i teologicznych eksploracji tej ewangelii.

We współczesnej egzegezie tekstów biblijnych zwraca się uwagę na znaczenie etymologiczne poszczególnych wyrazów oraz ich morfologię,

wyciągając wnioski teologiczne przede wszystkim na tej podstawie oraz na podstawie szerszych badań historyczno-krytycznych. Żeby się o tym przekonać, wystarczy wziąć do ręki komentarze do ksiąg Nowego i Starego Testamentu. Nienależycie doceniane jest natomiast wydobywanie potencjału semantycznego tekstów biblijnych poprzez wszechstronną interpretację powiązań syntaktycznych pojedynczych wyrazów w zdaniach, na którą pozwalają reguły gramatyczne. Przedkładany komentarz składniowy uzupełnia tę lukę w zakresie Ewangelii Markowej. Publikacja otwiera nowe przestrzenie, jest inspiracją i wzorcem dla egzegetów, którzy zechcą aplikować to podejście do innych ksiąg biblijnych.

Opracowanie ks. dra hab. Andrzeja Piwowara wyróżnia się bardzo pozytywnie na tle innych przedsięwzięć tego typu. Charakteryzuje się wysokim poziomem wnikliwości, zakresem podawanych propozycji egzegetycznej interpretacji analizowanych form gramatycznych oraz erudycją, objawiającą się w naukowej dyskusji, którą Autor prowadzi z najważniejszymi autorytetami. Przedkładaną książkę rekomenduję nie tylko zawodowym biblistom, lecz także teologom, studentom biblistyki oraz każdemu miłośnikowi Biblii.

*ks. prof. dr hab. Janusz Kręcidło MS
Kierownik Katedry Egzegezy Nowego Testamentu
Wydział Teologiczny UKSW*

Warszawa, 1 marca 2021 r.

Analiza składniowa greckiego tekstu Mk 11

Uroczysty wjazd do Jerozolimy (Mk 11,1-11)

11,1: Καὶ ὅτε ἐγγίζουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα εἰς Βηθφαγή καὶ Βηθανίαν πρὸς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ

καὶ – spójnik łączący (§ 517).

ὅτε – spójnik wprowadzający zdanie podrzędne czasowe (§ 533 i § 496; „gdy”, „kiedy”)¹.

ἐγγίζουσιν – *indicativus praesentis activi* stanowi orzeczenie zdania podrzędnego czasowego (§ 496) wprowadzonego przez ὅτε. Konotuje podmiot domyślny w trzeciej osobie liczby mnogiej, którym – jak wynika z kontekstu – są Jezus i apostołowie². Do grupy tej mogą należeć także osoby towarzyszące im. Czas teraźniejszy tej formy należy uznać za *praesens historicum* (§ 313; „zbliżyli się”, „przybliżyli się”) wprowadzającą nową jednostkę literacką³.

¹ Zob. B.M. Fanning, *Verbal Aspect in New Testament Greek* (Oxford Theological Monographs; Oxford: Clarendon Press 1990) 232; K.L. McKay, *A New Syntax of the Verb in New Testament Greek. An Aspectual Approach* (Studies in Biblical Greek 5; New York: Peter Lang 1994) 20.6.1; A.T. Robertson, *A Grammar of the Greek New Testament in the Light of Historical Research* (Nashville: Broadman Press 2010) 971; H. Siebenthal, *Ancient Greek Grammar for the Study of the New Testament* (Oxford – Bern: Peter Lang 2019) 513.

² Zob. R.J. Decker, *Mark 9-16. A Handbook on the Greek Text* (Baylor Handbook on Greek New Testament; Waco: Baylor University Press 2014) 79.

³ Zob. F. Blass – A. Debrunner, *Grammatica del greco del Nuovo Testamento*, wyd. 2 (Introduzione allo Studio della Bibbia. Supplementi 2; Brescia: Paideia 1997) § 321²; Decker, *Mark 9-16*, 79; D.L. Mathewson – E.B. Emig, *Intermediate Greek Grammar. Syntax for Students of*

εἰς Ἱεροσόλυμα – wyrażenie przyimkowe pełniące funkcję okolicznika miejsca („do Jerozolimy”). Przyimek εἰς należy raczej odczytać jako rywalizujący z πρὸς (§ 243), ponieważ osoby, o których mówi Mk 11,1 przybliżyły się do Jerozolimy (πρὸς), a nie weszły do miasta (εἰς)⁴. Gianfranco Nolli przypuszcza, że przyimek ten został użyty w Mk 11,1, aby uniknąć zastosowania datiwu rzeczownika imienia własnego⁵. Rzeczownik ‘Jerozolima’ jest w bierniku liczby mnogiej, ponieważ w NT występuje on zawsze w liczbie mnogiej. Nie został poprzedzony rodzajnikiem, choć jest jednostkowym (§ 95), określonym rzeczownikiem imienia własnego (§ 119a), być może z powodu poprzedzającego go przyimka (§ 119d).

εἰς Βηθφαγή – wyrażenie przyimkowe pełniące funkcję okolicznika miejsca („do Betfage”). Przyimek εἰς należy odczytać raczej jako rywalizujący z πρὸς (§ 243), ponieważ osoby, o których mówi Mk 11,1 przybliżyły się do Betfage (πρὸς), a nie weszły do tej miejscowości (εἰς)⁶. G. Nolli przypuszcza, że przyimek ten został użyty w Mk 11,1, aby uniknąć użycia datiwu rzeczownika imienia własnego⁷. Rzeczownik imienia własnego Betfage jest w bierniku liczby pojedynczej. Nie został poprzedzony rodzajnikiem, choć jest jednostkowym (§ 95), określonym rzeczownikiem imienia własnego (§ 119a), być może z powodu poprzedzającego go przyimka (§ 119d).

καί – spójnik łączący (§ 517).

Βηθανίαν – rzeczownik imienia własnego ‘Betania’ w bierniku liczby pojedynczej, który należy połączyć z przyimkiem εἰς poprzedzającym Βηθφαγή⁸. Wraz z tym przyimkiem użytym w sposób domyślny stanowi wyrażenie przyimkowe pełniące funkcję okolicznika miejsca („do Betanii”). Nie został on poprzedzony rodzajnikiem, choć jest określonym (§ 119a) i jednostkowym

New Testament (Grand Rapids: Baker Academic 2016) 276; McKay, 4.2.5; G. Nolli, *Evangelo secondo Marco. Testo greco, neovolgata latina, analisi filologica. Traduzione italiana*, wyd. 3 (Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana 1992) 273; S.E. Porter, *Idioms of the Greek New Testament*, wyd. 2 (Biblical Languages: Greek 2; London: Sheffield Academic Press 2005) 302; Siebenthal, 320; J.F. Williams, *Mark* (Exegetical Guide to the Greek New Testament; Nashville: B&H Academic 2020) 187.

⁴ Zob. Decker, *Mark 9-16*, 79; Williams, 187; M. Zerwick, *Il greco del Nuovo Testamento* (Subsidia Biblica 38; Roma: Gregorian & Biblical Press 2010) § 97; M. Zerwick – M. Grosvenor, *A Grammatical Analysis of the Greek New Testament*, wyd. 5 (Subsidia Biblica 39; Roma: Gregorian & Biblical Press 2010) 143. Por. Blass – Debrunner, § 193².

⁵ Zob. Nolli, 273.

⁶ Zob. Williams, 187.

⁷ Zob. Nolli, 273.

⁸ Zob. Nolli, 273.

(§ 95) rzeczownikiem imienia własnego, być może z powodu poprzedzającego go przyimka (§ 119d).

Syntagma **εἰς Βηθφαγή καὶ Βηθανίαν** znajduje się w apozycji do εἰς Ἱεροσόλυμα, precyzując dokładniej miejsce, w którym znajdował się Jezus z towarzyszącymi Mu osobami⁹.

πρὸς τὸ ὄρος τῶν ἔλαιων – wyrażenie przyimkowe pełniące funkcję okolicznika miejsca (dosł. „ku Górze Oliwek”), który znajduje się w apozycji bezpośrednio do εἰς Βηθφαγή καὶ Βηθανίαν, a w dalszej kolejności do εἰς Ἱεροσόλυμα. Przyimek πρὸς został użyty w swoim pierwotnym znaczeniu, tzn. wyraża ruch skierowany w pobliże kogoś lub czegoś (§ 233.3a; „ku”, „do”)¹⁰. Użycie go potwierdza rywalizację przyimków εἰς i πρὸς (§ 243) w pierwszej części Mk 11,¹¹. Rzeczownik ‘góra’ w bierniku liczby pojedynczej został poprzedzony rodzajnikiem, ponieważ łączy się z dopełniaczem rzeczownika ‘drzewo oliwne/oliwka’ w liczbie mnogiej. Połączenie tych dwóch rzeczowników stanowi nazwę własną góry znajdującej się w pobliżu Jerozolimy. Należy więc traktować je jako imię własne (§ 119a), czyli rzeczownik jednostkowy (§ 95), który był wszystkim dobrze znany. Została tu zachowana reguła odnosząca się do użycia rodzajników z *nomen regens* i *nomen rectum* (§ 114). Dopełniacz τῶν ἔλαιων można uznać za *genetivus hebraicus* (§ 37; „oliwkowa”, „oliwna”) lub *possesivus* (§ 36; „oliwek”, tzn. należąca do drzew oliwnych). G. Nolli dopełniacz ten określa jako *genetivus qualitatis* (§ 38)¹².

ἀποστέλλει – *indicativus praesentis activi* stanowi orzeczenie zdania głównego w Mk 11,1. Konotuje podmiot domyślny w trzeciej osobie liczby pojedynczej, którym jest Jezus. Czas teraźniejszy tej formy należy uznać za *praesens historicum* (§ 313; „posłał”, „wysłał”)¹³.

δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ – liczebnik główny ‘dwa’ w bierniku rodzaju męskiego połączony z dopełniaczem rzeczownika ‘uczeń’ w liczbie mnogiej, który z kolei łączy się z dopełniaczem zaimka osobowego trzeciej osoby liczby pojedynczej rodzaju męskiego jest dopełnieniem bliższym (§ 75; „dwóch uczniów

⁹ Zob. Decker, *Mark 9-16*, 79.

¹⁰ Zob. Blass – Debrunner, § 239³; Ch.L. Irons, *A Syntax Guide for Readers of the Greek New Testament* (Grand Rapids: Kregel Academic 2016) 108; Williams, 187.

¹¹ Zob. Robertson, 624.

¹² Zob. Nolli, 273.

¹³ Zob. Decker, *Mark 9-16*, 79; Mathewson – Emig, 276; Nolli, 273; Porter, *Idioms*, 302; Siebenthal, 320.

swoich”) ἀποστέλλει. Rzeczownik μαθητῶν został poprzedzony rodzajnikiem, ponieważ łączy się z dopełniaczem zaimka osobowego pełniącym funkcję zaimka dzierżawczego (§ 110 i § 160)¹⁴. Ponadto odnosi się on do konkretnej grupy osób, która wszystkim była dobrze znana. Dopełniacz μαθητῶν można uznać za *genetivus partitivus* (§ 41; „[dwóch] należących do grona uczniów”)¹⁵ lub *originis* (§ 40; „[dwóch] pochodzących z uczniów”). Zaimek osobowy w dopełniaczu αὐτοῦ odnosi się do Jezusa i został użyty w znaczeniu zwrotnym¹⁶.

11,2: καὶ λέγει αὐτοῖς· ὑπάγετε εἰς τὴν κώμην τὴν κατέναντι ὑμῶν, καὶ εὐθὺς εἰσπορευόμενοι εἰς αὐτὴν εὐρήσετε πῶλον δεδεμένον ἐφ’ ὃν οὐδεὶς οὕτω ἀνθρώπων ἐκάθισεν· λύσατε αὐτὸν καὶ φέρετε.

καὶ – spójnik łączący (§ 517).

λέγει – *indicativus praesentis activi* stanowi orzeczenie zdania głównego w Mk 11,2. Konotuje podmiot domyślny w trzeciej osobie liczby pojedynczej, którym jest Jezus. Czas teraźniejszy tej formy należy uznać za *praesens historicum* (§ 313; „powiedział”)¹⁷.

αὐτοῖς – zaimek osobowy trzeciej osoby liczby mnogiej w datiwie rodzaju męskiego jest dopełnieniem dalszym (§ 59; „im”) λέγει. Odnosi się do dwóch spośród uczniów Jezusa, których On posłał (zob. Mk 11,1).

ὑπάγετε – *imperativus praesentis activi* stanowi orzeczenie pierwszego zdania głównego w Mk 11,2, wyrażonego w mowie niezależnej (jest to zdanie rozkazujące). Konotuje podmiot domyślny w drugiej osobie liczby mnogiej. Są nim dwaj apostołowie, których Jezus wysłał/wysyłał i do których zwraca się bezpośrednio. Tryb rozkazujący występuje w czasie teraźniejszym, powinien więc wyrażać wezwanie do kontynuowania lub powtarzania czynności określonej czasownikiem (§ 372). Należy jednak zauważyć, że czasownik ὑπάγω oddaje ruch, więc nakaz wyrażony w Mk 11,2 za jego pomocą powinien być odczytany w znaczeniu wezwania do natychmiastowego i jednorazowego wykonania czynności (§ 376; „idźcie”).

¹⁴ Zob. Nolli, 273.

¹⁵ Zob. Decker, *Mark 9-16*, 79; Nolli, 273.

¹⁶ Zob. Piwowar, *Gramatyka*, 71.

¹⁷ Zob. Nolli, 273.

εἰς τὴν κώμην – wyrażenie przyimkowe pełniące funkcję okolicznika miejsca („do wsi”). Przyimek εἰς został użyty w swoim pierwotnym znaczeniu, tzn. wyraża ruch do wnętrza czegoś (§ 224a; „do”). Rzeczownik ‘wieś/wioska’ w bierniku liczby pojedynczej jest poprzedzony rodzajnikiem, pomimo że łączy się z przyimkiem (§ 119d), ponieważ odnosi się do konkretnej wioski¹⁸, która być może była w zasięgu wzroku Jezusa i apostołów (§ 93). Rodzajnik ten można także uznać za anaforyczny (§ 91), gdyż w Mk 11,1 była mowa o Betfage i Betanii. Być może to właśnie, do którejś z tych miejscowości odnosi się biernik κώμην.

τὴν κατέναντι ὑμῶν – substatywizowane wyrażenie przyimkowe (§ 103) będące w apozycji do τὴν κώμην¹⁹. Przyimek niewłaściwy κατέναντι (§ 238; „naprzeciw”, „przed”)²⁰ łączy się z dopełniaczem zaimka osobowego drugiej osoby liczby mnogiej („[do wioski], tej [wioski] przed wami”)²¹. Zaimek osobowy odnosi się do dwóch apostołów, których wysłał Jezus. G. Nolli twierdzi, że rodzajnik pełni funkcję zaimka względnego określonego (§ 109; „która”)²². Wtedy analizowane zdanie należałoby odczytać jako zdanie nominalne (§ 267; „która [jest] przed wami”).

καί – spójnik łączący (§ 517).

εὐθύς – przysłówek czasu (§ 572; „natychmiast”). Odnosi się raczej do εὐρήσετε²³ niż do imiesłowu εἰσπορευόμενοι, który bezpośrednio poprzedza.

εἰσπορευόμενοι – *participium praesentis medii deponens* pełni funkcję przysłówka (okolicznika) odnoszącego się do εὐρήσετε. Występuje w czasie teraźniejszym, wyraża więc czynność niedokonaną i równoczesną z czynnością główną. Czas teraźniejszy tej formy można uznać za progresywny (§ 308) lub *pro futuro* (§ 316). Imiesłów εἰσπορευόμενοι może być określony jako okolicznik czasu (§ 423; „wchodząc”)²⁴, przyzwolenia (§ 428; „pomimo iż wejdziecie”), skutku (§ 430; „tak że wejdziecie”) lub sposobu (§ 424). G. Nolli twierdzi, że jest to imiesłów graficzny (§ 449)²⁵.

¹⁸ Zob. Nolli, 273.

¹⁹ Zob. Decker, *Mark 9 16*, 79-80; Williams, 187.

²⁰ Zob. Blass – Debrunner, § 214^e; Decker, *Mark 9-16*, 80; Porter, *Idioms*, 180.

²¹ Zob. Robertson, 505.

²² Zob. Nolli, 274.

²³ Zob. Decker, *Mark 9-16*, 80.

²⁴ Zob. Decker, *Mark 9-16*, 80; Williams, 187.

²⁵ Zob. Nolli, 274.

εἰς αὐτήν – wyrażenie przyimkowe pełniące funkcję okolicznika miejsca („do niej”). Przyimek εἰς został użyty w swoim pierwotnym znaczeniu, tzn. wyraża ruch do wnętrza czegoś (§ 224a; „do”). Przyimek ten został powtórzony po formie czasownika złożonego εἰσπορευόμεναι (§ 219). Zaimek osobowy trzeciej osoby liczby pojedynczej rodzaju żeńskiego odnosi się do wioski (τὴν κώμην) z pierwszego zdania wyrażonego w mowie niezależnej w Mk 11,2.

εὐρήσετε – *indicativus futuri activi* stanowi orzeczenie drugiego zdania głównego wyrażonego w Mk 11,2 w mowie niezależnej. Konotuje podmiot domyślny w drugiej osobie liczby mnogiej. Są nim dwaj apostołowie, których Jezus wysłał/wysyłał i do których zwraca się bezpośrednio. Czas przyszły tej formy należy uznać za *futurum* predykcyjne (§ 356; „znajdziecie”).

πῶλον – rzeczownik ‘źrebię/oślątko’ w bierniku liczby pojedynczej jest dopełnieniem bliższym (§ 75; „oślątko”) εὐρήσετε. Nie poprzedza go rodzajniki, ponieważ ma znaczenie ogólne – rodzajowe (§ 119j), odnoszące się do natury – jakości (§ 118)²⁶.

δεδεμένον – *participium perfecti passivi* (z punktu widzenia morfologicznego może to być również forma czasownikowa w stronie medialnej, należy jednak wykluczyć tę możliwość, ponieważ źrebię/oślątko nie mogło przywiązać się samo) pełni funkcję przymiotnika połączonego atrybutywnie (§ 419; „przywiązane”)²⁷ lub predykatywnie (§ 420; „które będzie przywiązane”)²⁸ z rzeczownikiem πῶλον. Druga z przedstawionych interpretacji jest jednak mniej prawdopodobna, choć z punktu widzenia składni języka greckiego możliwa, ponieważ w Nowym Testamencie przymiotniki znacznie częściej połączone są z rzeczownikami atrybutywnie niż predykatywnie. *Perfectum* tej formy należy uznać za podkreślające skutki czynności dokonanej w przeszłości (§ 340)²⁹.

ἐφ’ ὧν – wyrażenie przyimkowe pełniące funkcję okolicznika miejsca („na którym”). Złożone jest z przyimka ἐπί, który łączy się biernikiem zaimka względnie określonego (§ 169; „który”) w liczbie pojedynczej rodzaju męskiego. Analizowana syntagma wprowadza zdanie podrzędne względne (§ 508). Przyimek ἐπί w połączeniu z biernikiem wyraża miejsce (§ 227.3a; „na”). Zaimek względny określony odnosi się do źrebięcia/oślęcia (πῶλον).

²⁶ Zob. Nolli, 274

²⁷ Zob. Decker, *Mark 9-16*, 80. Por. Williams, 187.

²⁸ Zob. McKay, 6.2.3.

²⁹ Zob. Nolli, 274; S.E. Porter, *Verbal Aspect in the Greek of New Testament, with Reference to Tense and Mood* (Studies in Biblical Greek 1; New York: Peter Lang 2010) 395.

οὐδεὶς – zaimek w mianowniku liczby pojedynczej rodzaju męskiego, który ma znaczenie przeczenia (§ 550; „ani jeden”, „żaden”, „nikt”). Jest podmiotem (§ 19; „nikt”) zdania podrzędnego względnego w Mk 11,2, wyrażonego w mowie niezależnej³⁰.

οὐπω – przysłówek czasu (§ 572; „jeszcze nie”). Wzmacnia siłę przeczącą zaimka οὐδεὶς³¹.

ἀνθρώπων – rzeczownik ‘człowiek’ w dopełniaczu liczby mnogiej łączy się z zaimkiem οὐδεὶς. Można uznać go za *genetivus partitivus* (§ 41; „z pośród/z należących do ludzi”)³² lub *originis* (§ 40; „pochodzący z ludzi”). G. Nolli twierdzi, że jest to przydawka³³. Nie poprzedza go rodzajniki, ponieważ ma znaczenie ogólne – rodzajowe (§ 119j), odnoszące się do natury – jakości (§ 118)³⁴.

ἐκόθισεν – *indicativus aoristi activi* stanowi orzeczenie zdania podrzędnego względnego (§ 508) wyrażonego w Mk 11,2 w mowie niezależnej. Aoryst tej formy można uznać za chwilowy (§ 330; „usiadł”), kompleksywny (§ 331; „siedział”), ingresywny (§ 332; w znaczeniu, że nikt jeszcze nie zaczął jeździć na tym zwierzęciu) lub użyty w funkcji czasu zaprzęzłego (§ 338). W Mk 11,2 czasownik ten występuje jako nieprzechodni.

λύσατε – *imperativus aoristi activi* stanowi orzeczenie trzeciego zdania głównego wyrażonego w Mk 11,2 w mowie niezależnej (jest to zdanie rozkazujące). Konotuje podmiot domyślny w drugiej osobie liczby mnogiej. Są nim dwaj apostołowie, których Jezus wysłał/wysyłał i do których zwraca się bezpośrednio. Tryb rozkazujący występuje w aoryście, wyraża więc wezwanie do natychmiastowego i jednorazowego wykonania czynności (§ 372; „odwiążcie”, „rozwiążcie”, „uwolnijcie”). Aoryst tej formy należy uznać za proleptyczny (§ 335).

αὐτόν – zaimek osobowy trzeciej osoby liczby pojedynczej w bierniku rodzaju męskiego jest dopełnieniem bliższym (§ 75; „je”) imperatywu λύσατε. Odnosi się do osła/żrebięcia.

καί – spójnik łączący (§ 517).

³⁰ Zob. Decker, *Mark 9-16*, 80.

³¹ Zob. Irons, 108; Nolli, 274; Robertson, 1165; Williams, 187.

³² Zob. Decker, *Mark 9-16*, 80; Irons, 108; Williams, 187.

³³ Zob. Nolli, 274.

³⁴ Zob. Nolli, 274.

φέρετε – *imperativus praesentis activi* stanowi orzeczenie czwartego zdania głównego wyrażonego w Mk 11,2 w mowie niezależnej (jest to zdanie rozkazujące). Konotuje podmiot domyślny w drugiej osobie liczby mnogiej. Są nim dwaj apostołowie, których Jezus wysłał/wysyłał i do których zwraca się bezpośrednio. Tryb rozkazujący występuje w czasie teraźniejszym, powinien więc wyrażać wezwanie do kontynuowania lub powtarzania czynności (§ 372)³⁵, jednak ze względu na kontekst poprzedzający należy uznać, że wyraża wezwanie do natychmiastowego i jednorazowego wykonania czynności³⁶. Max Zerwick twierdzi, że czasownik φέρω ze swej natury oddaje czynność jednorazową i preferuje *imperativus praesentis*, ponieważ zawsze był on rozumiany i odbierany jako mniej kategoriyczny (§ 376; dosł. „przynieście”, tzn. „przyprawdźcie”)³⁷. Należy zauważyć, że w Mk 11,2 brakuje dopełnienia bliższego tej formy czasownikowej (αὐτόν)³⁸. Jest ono domyślne i wiadome z kontekstu bezpośrednio poprzedzającego ostatnie zdanie wyrażone w Mk 11,2 w mowie niezależnej.

11,3: καὶ ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ· τί ποιεῖτε τοῦτο; εἶπατε· ὁ κύριος αὐτοῦ χρειάν ἔχει, καὶ εὐθὺς αὐτὸν ἀποστέλλει πάλιν ὧδε.

καὶ – spójnik łączący (§ 517) lub przeciwstawny (§ 518; „a”, „zaś”).

ἐάν – spójnik wprowadzający poprzednik zdania warunkowego typu *eventualis* (§ 468; „jeśliby”, „jeśli”)³⁹.

τις – zaimek nieokreślony użyty rzeczownikowo (§ 198; „ktoś”, „pewien”, „jakiś”) w mianowniku liczby pojedynczej jest podmiotem (§ 19; „ktoś”) poprzednika zdania warunkowego typu *eventualis* (§ 468) wprowadzonego przez spójnik ἐάν⁴⁰.

ὑμῖν – zaimek osobowy drugiej osoby liczby mnogiej w datiwie jest dopełnieniem dalszym (§ 59; „wam”) koniunktywu εἴπῃ. Odnosi się on do dwóch apostołów, których Jezus wysłał do wioski, aby przyprowadzili oślątko. Zaimek ten znajduje się przed czasownikiem, który dopełnia, dlatego można przypusz-

³⁵ Zob. Nolli, 274.

³⁶ Zob. Blass – Debrunner, § 336⁵; Fanning, 348; A.J. Köstenberger – B.L. Merkle – R.L. Plummer, *Going Deeper with New Testament Greek. An Intermediate Study of the Grammar and Syntax of the New Testament* (Nashville: B&H Academic 2016) 239; Williams, 187.

³⁷ Zob. Zerwick, § 244.

³⁸ Zob. Decker, *Mark 9-16*, 80; Irons, 108.

³⁹ Zob. Decker, *Mark 9-16*, 81; Nolli, 274; Williams, 187.

⁴⁰ Zob. Decker, *Mark 9-16*, 81.

Indeks konstrukcji składniowych*

accusativus absolutus

II 46, 356

accusativus cum infinitivo

- I 30, 43, 44, 52⁽³⁾, 66⁽²⁾, 71, 72, 87⁽³⁾, 98⁽²⁾, 107, 108⁽³⁾, 109, 114, 136⁽³⁾, 137⁽³⁾, 142, 143, 151⁽³⁾, 167⁽²⁾, 168, 169⁽²⁾, 176⁽²⁾, 186, 202, 213⁽³⁾, 214⁽²⁾, 222⁽²⁾, 223⁽²⁾, 224⁽²⁾, 230⁽²⁾, 259⁽²⁾, 268, 269⁽²⁾, 329, 330, 339⁽²⁾, 356⁽³⁾, 357, 358⁽³⁾, 359⁽³⁾, 385⁽⁴⁾, 417⁽²⁾, 428⁽³⁾, 429⁽²⁾
- II 21, 22, 26⁽²⁾, 51, 53⁽²⁾, 71⁽²⁾, 72⁽²⁾, 73⁽²⁾, 88, 100⁽²⁾, 108⁽²⁾, 109⁽³⁾, 117⁽²⁾, 161, 162, 168⁽²⁾, 173⁽²⁾, 185⁽²⁾, 191⁽³⁾, 192⁽²⁾, 211, 212⁽³⁾, 213, 223, 224, 229, 230, 241⁽²⁾, 269⁽³⁾, 271, 273⁽⁴⁾, 277⁽²⁾, 278⁽²⁾, 279, 280, 290⁽²⁾, 293⁽³⁾, 294⁽⁵⁾, 313⁽³⁾, 328⁽³⁾, 365⁽²⁾, 369⁽²⁾, 376, 404, 405, 406⁽⁵⁾, 408, 409⁽²⁾, 410⁽⁵⁾, 412⁽²⁾, 413, 414⁽⁵⁾, 426, 428, 444⁽²⁾, 472, 473⁽²⁾, 474, 508, 514
- III 107⁽²⁾, 115, 116, 125⁽³⁾, 164⁽²⁾, 199⁽²⁾, 204, 212⁽²⁾, 226⁽²⁾, 227, 228, 289⁽²⁾, 296, 335⁽³⁾, 339⁽²⁾, 340, 341⁽²⁾, 342, 356, 381, 382, 394⁽²⁾, 412, 413⁽²⁾, 414⁽³⁾, 415, 431⁽³⁾, 442⁽²⁾, 459, 460, 465⁽²⁾, 488, 489, 501⁽²⁾

accusativus duplex

- I 18, 36, 50, 56, 208⁽⁴⁾, 211⁽²⁾, 215, 217, 261, 262, 277, 278, 365⁽²⁾
- II 54⁽²⁾, 55, 62⁽³⁾, 63, 64, 88⁽³⁾, 89, 114, 118, 151, 170, 171, 221, 248, 292-295, 396⁽³⁾, 431⁽²⁾, 432, 453, 454⁽²⁾, 461, 500, 501⁽²⁾, 525⁽³⁾
- III 48⁽²⁾, 73⁽³⁾, 91, 135, 171⁽³⁾, 265, 355, 361, 408⁽²⁾, 454, 455⁽⁵⁾, 464⁽³⁾, 469⁽⁴⁾, 470⁽²⁾, 499⁽²⁾, 533

* Indeks uwzględnia najważniejsze – w opinii autora – konstrukcje składniowe zawarte w greckim tekście Ewangelii według św. Marka. Cyfry rzymskie odnoszą się do poszczególnych części *Analizy składniowej greckiego tekstu Ewangelii według św. Marka*, cyfry arabskie – do stron danej części. Cyfry arabskie umieszczone w nawiasach frakcji górnej wskazują wielokrotność wystąpienia wymienionych konstrukcji składniowych.

accusativus pendens

- II 45, 46
- III 215

attractio relativi

- I 29⁽²⁾
- II 46, 163, 187, 508, 509, 511, 512
- III 104, 235

constructio ad sensum dotycząca liczby orzeczenia

- I 204, 205, 208, 239, 266⁽²⁾, 272, 274, 281, 336, 337, 375, 377
- II 143, 169, 183⁽²⁾, 308

constructio ad sensum dotycząca rodzaju

- I 240, 437
- II 349, 363, 364
- III 223

constructio ad sensum z użyciem αὐτός

- I 95, 107, 139

constructio ad sensum z użyciem zaimka wskazującego

- I 114
- II 138
- III 323

genetivus absolutus

- I 82⁽²⁾, 293, 294, 334, 352, 353⁽³⁾, 386⁽²⁾, 393⁽²⁾, 394, 423
- II 11, 57⁽²⁾, 59⁽³⁾, 60⁽³⁾, 89⁽³⁾, 112, 126, 127, 216⁽²⁾, 321, 322, 367⁽²⁾, 450⁽²⁾, 526, 527⁽³⁾
- III 31⁽³⁾, 33⁽²⁾, 68, 69, 147⁽²⁾, 189, 194, 195, 274, 275, 276⁽³⁾, 309, 310⁽³⁾, 321⁽³⁾, 369, 398⁽²⁾, 416, 417, 492⁽²⁾, 511, 512, 525⁽²⁾, 529⁽²⁾, 568⁽⁵⁾

Spis treści

Przedmowa (ks. Janusz Kręcidło)	5
--	---

Rozdział I

Analiza składniowa greckiego tekstu Mk 11	7
Uroczysty wjazd do Jerozolimy (Mk 11,1-11)	7
Drzewo figowe (Mk 11,12-14)	32
Wypędzenie przekupniów (Mk 11,15-19)	40
Wiara i modlitwa (Mk 11,20-26)	53
Pytanie o władzę (Mk 11,27-33)	68

ROZDZIAŁ II

Analiza składniowa greckiego tekstu Mk 12	85
Przypowieść o przewrotnych rolnikach (Mk 12,1-12)	85
Sprawa podatku (Mk 12,13-17)	109
Sprawa zmartwychwstania (Mk 12,18-27)	124
Największe przykazanie (Mk 12,28-34)	146
Mesjasz Synem Bożym (Mk 12,35-37)	165
Ostrzeżenie przed uczonymi w Piśmie (Mk 12,38-40)	173
Wdowi grosz (Mk 12,41-44)	179

ROZDZIAŁ III

Analiza składniowa greckiego tekstu Mk 13	189
Zniszczenie świątyni (Mk 13,1-4)	189
Początek boleści (Mk 13,5-8)	199
Prześladowanie uczniów (Mk 13,9-13)	208
Znaki zapowiadające zburzenie świątyni (Mk 13,14-23)	222
Przyjście Chrystusa (Mk 13,24-27)	241
Przykład figowca (Mk 13,28-32)	248
Potrzeba czujności (Mk 13,33-37)	258

ROZDZIAŁ IV

Analiza składniowa greckiego tekstu Mk 14	269
Spisek przeciw Jezusowi (Mk 14,1-2)	269
Namaszczenie w Betanii (Mk 14,3-9)	274
Zdrada Judasza (Mk 14,10-11)	293
Przygotowanie Paschy (Mk 14,12-16)	297
Zapowiedź zdrady (Mk 14,17-21)	309
Ustanowienie Eucharystii (Mk 14,22-25)	321
Przepowiednia zaparcia się Piotra (Mk 14,26-31)	331
Modlitwa i trwoga konania (Mk 14,32-42)	343
Pojmanie Jezusa (Mk 14,43-52)	369
Przed Sanhedrynem (Mk 14,53-65)	388
Zaparcie się Piotra (Mk 14,66-72)	416

ROZDZIAŁ V

Analiza składniowa greckiego tekstu Mk 15	433
Jezus przed Piłatem (Mk 15,1-5)	433
Jezus odrzucony przez swój lud (Mk 15,6-15)	443
Król wyszydzony (Mk 15,16-20a)	461
Droga krzyżowa (Mk 15,20b-22)	470
Ukrzyżowanie (Mk 15,23-27[28])	475
Wyszyczenie na krzyżu (Mk 15,29-32)	483
Śmierć na krzyżu (Mk 15,33-37)	492
Po zgonie Jezusa (Mk 15,38-41)	502
Złożenie Jezusa do grobu (Mk 15,42-47)	511

ROZDZIAŁ VI

Analiza składniowa greckiego tekstu Mk 16	525
Pusty grób (Mk 16,1-8)	525
Jezus ukazuje się swoim uczniom (Mk 16,9-14)	546
Ostatni nakaz (Mk 16,15-18)	557
Wniebowstąpienie (Mk 16,19-20)	565

Bibliografia	571
---------------------------	-----

Indeks słów greckich	575
-----------------------------------	-----

Indeks konstrukcji składniowych	579
--	-----